

Cirkulärnr: 2000:69
Diariernr: 2000/1635
Handläggare: Jonas Reinholdsson
Sektion/Enhet: Kommunalrättssektionen
Datum: 2000-06-14
Mottagare: Kommunstyrelsen
Omsorg
Äldreomsorg
Individ-/Familjeomsorg
Rubrik: Möjligheterna att av besparingsskäl ändra gynnande beslut
och skyldigheten att följa upp biståndsbeslut
Bilagor: Regeringsrättens dom den 10 april 2000 i mål nr 7818-1998

*Kommunalrättssektionen
Jonas Reinholdsson*

2000-06-14

Kommunstyrelsen
Äldreomsorg
Omsorgs-/Handikappfrågor
Individ-/Familjeomsorg

Möjligheterna att av besparingsskäl ändra gynnande beslut och skyldigheten att följa upp biståndsbeslut

Ändring av gynnande biståndsbeslut

Regeringsrätten har i dom den 10 april 2000 (som bifogas) prövat frågan om en stadsdelsnämnd haft rätt att ändra ett tidigare biståndsbeslut om hemtjänst enligt 6 och 6 f §§ socialtjänstlagen (SoL) till enskilds nackdel. Beslutet var varken tidsbegränsat eller innehöll något förbehåll om omprövning. Avgörandet gäller en kvinna som ursprungligen hade beviljats hemtjänst med städning varannan vecka.

Stadsdelsnämnden beslutade i samband med budgetarbete att ändra sina riktlinjer. Ändringen innebar att städfrekvensen inom hemtjänsten minskades. Som vägledande norm angavs städning var tredje vecka. Ändringen var betingad av besparingsskäl. Med hänvisning till den ändrade normen omprövade stadsdelsnämnden därefter kvinnans ursprungliga beslut till städning var tredje vecka.

Regeringsrätten har gjort följande bedömning.

Rätten till bistånd enligt 6 § SoL och de paragrafer vartill där hänvisas är en förmån som enligt lagen skall bestämmas inom viss angiven ram av den enskildes behov för försörjningen och livsföringen i övrigt. Hänsynen till den enskildes trygghet talar med styrka emot att ett beslut om sådant bistånd får omprövas till den enskildes nackdel annat än under de generella förutsättningar som anses gälla för omprövning av gynnande beslut. Detta gäller främst beslut om bistånd som avser ett bestämt tillfälle eller en bestämd period. När ett beslut avser ett fortlöpande bistånd utan någon angiven tidsbegränsning kan däremot skälen för omprövning vara så starka – exempelvis

om biståndsbehovet väsentligt förändras – att ett absolut förbud mot omprövning på grund av ändrade förhållanden inte bör uppställas. Det kan dock inte komma i fråga att låta ändringar av andra förhållanden än sådana som kunnat beaktas vid det ursprungliga ställningstagandet få föranleda en omprövning.

Av utredningen i målet framgår att omprövningen och ändringen av beslutet om bistånd till N.N. i form av städning betingats enbart av att kommunen av besparingskäl ändrat normen för städfrekvens. Med hänsyn till att kommunens ekonomiska förhållanden inte kan tillmätas betydelse vid bedömningen av begreppet skälig levnadsnivå (jfr RÅ 1993 ref. 11 II) har därför förutsättningar för omprövning inte förelegat.

Dokumentation, uppföljning och omprövning

Av domen framgår att det inte finns ett absolut förbud mot omprövning p.g.a. ändrade förhållanden. Enbart besparingskäl duger dock inte som grund för omprövning. Mot bakgrund av domen finns det anledning att erinra om socialtjänstens skyldighet att ha goda rutiner för dokumentation, uppföljning och omprövning av biståndsbeslut.

Socialtjänstlagen förutsätter att ett beslut om bistånd regelbundet följs upp och utvärderas. I 51 § SoL har också tillförts bestämmelser som innebär att genomförandet av beslutet skall dokumenteras. Det innebär att det behövs rutiner för att dokumentera exempelvis vad som händer den enskilde vid utförandet av hjälp i hemmet. Samtidigt finns i 7 a § SoL ett krav på att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande skall utvecklas och säkras.

Socialstyrelsen har i allmänna råd (SOSFS 1998:8) om kvalitetssystem inom omsorgerna om äldre och funktionshindrade uttalat att verksamhetens kvalitetssystem bl.a. bör säkerställa att en systematisk uppföljning av beslut, planer och insatser, som berör den enskilde, genomförs och dokumenteras samt vid behov omprövas.

Ett sätt att försäkra sig om att en regelbunden uppföljning verkligen sker är att i beslutet om bistånd ange när omprövning skall göras. Utgångspunkten för varje omprövning skall vara den enskildes behov och den skäliga levnadsnivå som biståndet skall garantera.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjuristerna Jonas Reinholdsson, tfn 08-772 44 29 och Lena Sandström, tfn 08-772 44 34.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET

Kommunalrättssektionen

Sektionen för äldreomsorg och
sjukvård

Håkan Torngren

Ulla Åhs

Bilaga

Regeringsrättens dom den 10 april 2000 i mål nr 7818-1998.